

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

عنوان

جلسه مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۴ شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۷۰۰۴۶

تاریخ: ۱۳۹۷/۹/۱۹

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

مشروح مذاکرات شورای نگهبان

اساسنامه صندوق ملی محیط زیست

جلسه ۱۳۹۳/۸/۱۴

ویراستار و مستندساز:

علی تقی نژاد

بازبین:

حسین فاتحی زاده

ناظر علمی:

کاظم گوهری اصفهانی

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۷۰۰۶۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۹/۱۹

پژوهشکده شورای نگهبان

اساسنامه صندوق ملی محیط زیست
جلسه مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۴ شورای نگهبان

فهرست مطالب

۲	.....مقدمه
۳	.....نطق پیش از دستور
۴	.....اساسنامه صندوق ملی محیط زیست

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی به وسیله شورای نگهبان مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی، مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌ی سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به کمیسیون‌های ذی‌ربط مجلس یا هیئت وزیران واگذار کند که در این صورت، این اساسنامه‌ها نیز باید به لحاظ عدم مغایرت با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این، به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده‌ی فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی، بر عهده‌ی شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌ی سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و استفساریه‌های مربوط به اصول قانون اساسی در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و سرانجام در قالب نظریه شورای نگهبان به مراجع مربوطه اعلام می‌شود. بدین‌سان، مشروح مذاکرات جلسات شورای نگهبان به جهت محتوای علمی قابل استفاده‌ی آن برای احاد علاقه‌مندان به این مباحث، به ویژه پژوهشگران و صاحب‌نظران حوزوی و دانشگاهی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت انتشار مشروح مذاکرات شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان به‌عنوان یکی از شرح وظایف خویش آماده‌سازی متون مذاکرات جلسات شورای نگهبان برای انتشار عمومی را در دستور کار دارد. این مهم، در چند مرحله به شرح زیر انجام می‌پذیرد: پس از پیاده‌سازی فایل‌های صوتی جلسات شورای نگهبان، این متون در اختیار کارشناسان گروه قرار می‌گیرد تا از لحاظ فنی و ادبی ویرایش شده و در صورت لزوم، اظهارات اعضای شورا مستندسازی شود. سپس متون ویرایش و مستندسازی شده از لحاظ صحت، اتقان و انطباق با محتوای متون اولیه و همچنین از جهت ویرایشی، مورد بازبینی قرار می‌گیرد. در نهایت، متون بازبینی شده بار دیگر از جهات مذکور توسط ناظران علمی پروژه، به طور دقیق، از جهت شکلی و محتوایی بررسی می‌شود و سپس منتشر می‌گردد.

پژوهشکده شورای نگهبان امیدوار است با تولید و عرضه‌ی این مجموعه، علاوه بر حرکت در جهت تحقق بخشی از منویات مقام معظم رهبری، خواسته‌ی جامعه‌ی علمی کشور و همچنین مراکز سیاست‌گذاری، تقنینی و اجرایی کشور را پاسخ گفته باشد. مسلماً انتشار و عرضه‌ی چنین آثاری می‌تواند ثمره‌ی بیش از سی سال مجاهدت و تلاش شورای نگهبان در پاسداری از شرع و قانون اساسی را در اختیار کلیه‌ی علاقه‌مندان، به ویژه محافل علمی و پژوهشی، اعم از دانشگاهی و حوزوی قرار دهد و به غنی‌تر شدن هر چه بیشتر مباحث فقهی و حقوقی در کشور کمک کند.

نطق پیش از دستور

جلسه ۱۴/۸/۱۳۹۳

آقای جنتی - بسم الله الرحمن الرحيم. السلام عليك يا ابا عبدالله و على الارواح التي حلت بفنائك عليكم منا جميعاً سلام الله ابداً ما بقينا و بقى الليل و النهار. السلام على الحسين و على على بن الحسين و على اولاد الحسين و على اصحاب الحسين. ايام سوگواری حضرت ابا عبدالله الحسين عليه السلام را خدمت حضرت ولی عصر سلام الله عليه، مقام معظم رهبری، همه‌ی شیعیان و به شما عزیزان تسلیت عرض می‌کنم. امیدوارم که ان شاء الله به برکت عزاداری‌ها و اشک‌هایی که از این چشم‌های پاک مردم و جوانان می‌ریزد، خداوند مشکلاتمان را حل کند و ان شاء الله فرج حضرت ولی عصر سلام الله عليه را برساند. آدم دلش نمی‌آید که ماه‌های محرم و صفر را به دلیل مصیبت‌هایی که در این ماه‌ها پدید آمده، با عنوان «ماه مبارک» نام ببرد، ولی این ماه‌ها واقعاً برکات زیادی دارد که بسیاری از مردم موفق به توبه می‌شوند و گناهانشان در اثر عزاداری‌های امام حسین علیه السلام آمرزیده می‌شود. بر حسب روایاتی که وارد شده، حرم امام حسین علیه السلام و کربلا صحنه‌ی خاصی دارد و در آنجا شاید بعضی وقت‌ها بیش از ده میلیون نفر جمعیت شرکت می‌کنند. خوب، همه‌ی این زائران آمرزیده می‌شوند و حاجتشان روا می‌شود. در خارج از کشور، کشورهای مختلف اعم از کشورهای اسلامی و غیر اسلامی هم همین‌گونه است که واقعاً یک تجدید حیات اسلامی صورت می‌گیرد، همان‌گونه که امام خمینی رحمت الله علیه فرمودند: «محرم و صفر است که اسلام را زنده نگه داشته است.»^۱ واقعاً همین‌طور است؛ اسلام در این ماه‌ها تجدید حیات می‌کند. امیدواریم که ان شاء الله ما هم مشمول الطاف الهی شده باشیم. ضمناً شهادت حضرت امام زین‌العابدین علیه السلام را هم خدمت شما تسلیت عرض می‌کنم. خداوند ان شاء الله که ما را به شفاعت ایشان نائل بفرماید. و صلی الله علی محمد و آل محمد.

۱. موسوی خمینی، سید روح‌الله، صحیفه امام، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ج ۱۵، ص ۳۳۰.

اساسنامه صندوق ملی محیط زیست

آقای علیزاده - «اساسنامه صندوق ملی محیط زیست»^۱

آقای مدرسی یزدی - در جلسه قبل [جلسه مورخ ۱۳۹۳/۷/۳۰ شورای نگهبان] گفته شد که یکی از مواد اساسنامه [= بند (۴) ماده (۵)]^۲ خلاف اصل (۱۵) قانون اساسی است. غیر از آن، دو مورد دیگر هم بود که من گفتم.

آقای علیزاده - ایراد اصل (۱۵) مربوط به کدام عبارت اساسنامه بود؟

آقای ره پیک - «اکوتوریسم».

آقای علیزاده - خب می گویم به جای این عبارت، عبارت «توریسم اقتصادی» را بگذارند. دیگر چه ایرادی دارد؟

آقای مدرسی یزدی - قبول کمک‌های خارجی برای یک سازمان که اشکالی ندارد.

آقای علیزاده - کجای اساسنامه را می‌فرمایید؟ ماده‌ی چند اساسنامه است؟

آقای مدرسی یزدی - در صفحه (۲)، بند (۳) ماده (۴) نوشته شده است: «۳-

کمک‌ها و هدایای خارجی و بین‌المللی».

۱. اساسنامه صندوق ملی محیط زیست در تاریخ ۱۳۹۳/۶/۲۶ به تصویب هیئت وزیران رسید. این مصوبه، مطابق با روند قانونی پیش‌بینی شده در اصل (۸۵) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره ۴۹۸۸۸/۷۶۳۹۳ مورخ ۱۳۹۳/۷/۶ به شورای نگهبان ارسال شد. این مصوبه، در مجموع در دو مرحله بین شورای نگهبان و هیئت وزیران رفت و برگشت داشته است. شورای نگهبان این مصوبه را در مرحله‌ی اول رسیدگی در جلسات مورخ ۱۳۹۴/۷/۳۰ و ۱۳۹۳/۸/۱۴ بررسی کرد و نظر خود مبنی بر مغایرت برخی از مواد این مصوبه با قانون اساسی را طی نامه‌ی شماره ۹۳/۱۰۲/۲۴۴۶ مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۵ به هیئت وزیران اعلام کرد. در نهایت، با اصلاحات مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۸ هیئت وزیران، این مصوبه در مرحله‌ی دوم رسیدگی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۲ شورای نگهبان بررسی شد و نظر شورا مبنی بر عدم مغایرت آن با موازین شرع و قانون اساسی طی نامه‌ی شماره ۹۳/۱۰۲/۲۷۵۵ مورخ ۱۳۹۳/۹/۱۵ به هیئت وزیران اعلام شد.

۳. بند (۴) ماده (۵) اساسنامه صندوق ملی محیط زیست مصوب ۱۳۹۳/۶/۲۶ هیئت وزیران: «ماده ۵- موضوع و حدود عملیات صندوق با رعایت قوانین و مقررات مربوط به شرح زیر می‌باشد:

۱- ...

۴- حمایت مالی و همکاری در طرح‌ها و پروژه‌های زیست‌محیطی و طرح‌های اکوتوریسم

۵- ...»

آقای عزیزاده - نه، قبول کمک و هدایای خارجی که اشکالی ندارد؛ هدیه دادن و کمک کردن، اشکال دارد. هدیه دادن و کمک کردن دولت به خارجی‌ها باید به تصویب مجلس برسد.

آقای مدرسی یزدی - در ماده (۶) هم یک ابهامی هست. حالا من فقط علامت زده‌ام، یادم نیست که اصلاً آن ابهام چیست! حالا این ماده را بخوانیم تا اگر ابهامش یادم آمد، خدمتتان عرض کنم.

آقای عزیزاده - «ماده ۶- صندوق می‌تواند در موارد خاص با جلب همکاری بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و با استفاده از منابع مالی آنها در جهت اعطای تسهیلات زیست محیطی به متقاضیان بر اساس مقررات عملیات بانکی اقدام و در بازپرداخت اقساط وام متقاضیان به بانک‌ها و مؤسسات مذکور، تسهیلات و حمایت‌های مالی را از منابع صندوق به عمل آورد.»

آقای مدرسی یزدی - صندوق ملی محیط زیست، این حمایت‌های مالی را چگونه به عمل بیاورد؟ یعنی حتی به طور مجانی هم می‌تواند حمایت مالی بکند؟ خب، این بند از این جهت، یک ابهامی دارد.

آقای عزیزاده - خب اگر حمایت‌های مالی صندوق مجانی باشد، اشکالی دارد؟

آقای مدرسی یزدی - خب بله دیگر.

آقای مؤمن - قانون گفته است می‌تواند چنین حمایتی بکند.

آقای مدرسی یزدی - اصل این سازمان، دولتی است؛ اساسنامه‌ی آن را هم دولت تصویب می‌کند.

آقای ره پیک - نه، ماهیت این صندوق را مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی معرفی کرده‌اند. البته این کار دولت خلاف قانون است، منتها نمی‌توان آن را خلاف قانون اساسی گرفت.

آقای مؤمن - نظر مجمع مشورتی فقهی قم در این موضوع چه بوده است؟

آقای مدرسی یزدی - به هر حال بودجه‌ی این صندوق از کجا تأمین می‌شود؟ بودجه آن، از ابتدا توسط دولت تأمین شده است. به نظر من، این ماده (۶) واقعاً اشکال دارد؛ این قضیه [اعطای تسهیلات زیست محیطی] ابهام دارد. خب الان اینها می‌توانند با عنوان اعطای تسهیلات و یا حمایت مالی، هر کاری بخواهند بکنند؛ چون این پول‌ها را پس نمی‌گیرند.

آقای عزیزاده - مجمع مشورتی فقهی قم گفته است: «مناسب است قید «در چارچوب قوانین و مقررات» در مورد موارد مذکور در این ماده نیز آورده شود.»^۱ این ایرادی که به مجمع مشورتی به بند (۴) ماده (۴) گرفته است چیست؟

آقای مؤمن - در خصوص بند (۴) ماده (۴) نوشته‌اند: «نظر بعضی از اعضا محترم این بود که مناسب است قید «در چارچوب قوانین و مقررات» که در بعضی از بندها آمده است در این بند نیز آورده شود تا مبدا این شبهه مطرح شود که درآمد ناشی از گردش مالی مثلاً شامل درآمد ناشی از دادن قرض ربوی نیز می‌گردد. لکن دیگر اعضاء عبارت ذیل این بند را قرینه وی می‌دانستند که همه فعالیت‌های صندوق را فعالیت قانونی می‌دانستند و قهراً خلاف شرع نخواهد بود.»^۲

آقای عزیزاده - بند (۴) ماده (۴) یکی از موارد تأمین اعتبار صندوق را «درآمد ناشی از گردش مالی و فعالیت‌های صندوق و واحدهای تابع بعد از وضع هزینه‌های قانونی» می‌داند.^۳ خب اینکه اشکالی ندارد.

۱. نظر کارشناسی مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان، شماره ۱۹۶/ف/۹۳ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲۴، قابل مشاهده در نشانی زیر: y.on.ir/CuXQP.
  ۲. نظر کارشناسی مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان، شماره ۱۹۶/ف/۹۳ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲۴، قابل مشاهده در نشانی زیر: y.on.ir/CuXQP.
  ۳. ماده (۴) اساسنامه صندوق ملی محیط زیست مصوب ۱۳۹۳/۶/۲۶ هیئت وزیران: «ماده ۴- تأمین اعتبار اولیه صندوق با تخصیص مبلغ ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و سپس نهایتاً تا مبلغ پنجاه میلیارد (۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل ردیف ۳۷-۵۵۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور صورت می‌گیرد. سایر منابع تأمین اعتبار صندوق جهت انجام فعالیت‌ها به قرار زیر است:
    - ۱- کمک‌های دولتی در چارچوب قوانین و مقررات
    - ۲- کمک‌ها و هدایای اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی داخلی
    - ۳- کمک‌ها و هدایای خارجی و بین‌المللی
    - ۴- درآمد ناشی از گردش مالی و فعالیت‌های صندوق و واحدهای تابع بعد از وضع هزینه‌های قانونی
    - ۵- سایر درآمدها و منابع مالی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.
- تبصره ۱- سرمایه صندوق با رعایت قوانین و مقررات مربوط قابل افزایش است
- تبصره ۲- به منظور تأمین و تحقق اهداف قانونی از تشکیل صندوق، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور هر ساله نسبت به تأمین اعتبارات لازم برای کمک به صندوق از محل بودجه عمومی کشور با رعایت ماده (۳) قانون مدیریت خدمات کشوری اقدام خواهد نمود.»

آقای مؤمن - نه، آنها هم در ادامه‌ی نظرشان نوشته‌اند که: «... لکن دیگر اعضاء، عبارت ذیل این بند را قرینه‌ای می‌دانستند که همه فعالیت‌های صندوق را فعالیت قانونی می‌دانستند و قهراً خلاف شرع نخواهد بود.»

آقای علیزاده - باشد؛ اصلاً اگر قید «در چارچوب قوانین و مقررات» هم نباشد، باز هم مشکلی ندارد. خیلی خب، این بند اشکالی ندارد.

آقای شبزنده‌دار - دلیلی که برای لزوم آوردن این قید [در چارچوب قوانین و مقررات] در مجمع می‌آوردند این بود که ...

آقای علیزاده - می‌دانم؛ من می‌گویم اصلاً چرا باید این را قید بکنند؟ مگر با این قید، هزینه‌های صندوق را کم می‌کنند؟

آقای شبزنده‌دار - نه.

آقای علیزاده - آن درآمد را می‌برند و جزء اساسنامه قرار می‌دهند؛ اشکالی که ندارد.

آقای شبزنده‌دار - اگر این قید را بعد از وضع هزینه‌های قانونی قرار دهند، باز هم تغییری نمی‌کند.

آقای علیزاده - خب تغییر نکند، چه اشکالی دارد؟

آقای شبزنده‌دار - خب اشکالش این است که اگر این قید را نیاورند، اطلاق درآمد ناشی از گردش مالی، حتی درآمدهای ناشی از ربا را هم در برمی‌گیرد.

آقای علیزاده - نه.

آقای شبزنده‌دار - خب در بند (۴) ماده (۴) هیچ قیدی برای درآمد ناشی از گردش مالی ذکر نکرده‌اند.

آقای علیزاده - نه، درآمد ناشی از گردش مالی که ناظر بر درآمدهای ربوی نیست.

آقای شبزنده‌دار - یکی از مصادیقش، درآمدهای ربوی است.

آقای علیزاده - نه، منظور بند (۴)، آن فعالیت‌هایی است که صندوق، طبق قانون

انجام می‌دهد؛ درآمدهای غیر قانونی صندوق را که نمی‌گوید.

آقای مدرسی یزدی - این بند در مقام بیان این نیست که هر نوع گردش مالی را

در نظر داشته باشد، بلکه آنچه که در جاهای دیگر تعریف شده است همان را مد نظر دارد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، مثل همه‌ی صندوق‌ها.

آقای علیزاده - بله، مثل همه‌ی صندوق‌های دیگر عمل می‌شود.

آقای مدرسی یزدی - این اشکال مجمع مشورتی فقهی درست نیست.

آقای مؤمن - خود ماده (۵) هم اشکالی ندارد؛ فقط همان حرف آقای مدرسی یزدی

مطرح است [که گفته بودند بند (۴) ماده (۵)، خلاف اصل (۱۵) قانون اساسی است].

آقای ره‌پیک - همان عبارت «اکوتورسیم» مشکل دارد.

آقای مؤمن - در نظر مجمع مشورتی فقهی هم نوشته‌اند: «لفظ «اکوتورسیم»

تبدیل به فارسی گردد تا مخالفت با اصل (۱۵) قانون اساسی لازم نیاید.»^۱

آقای علیزاده - بند (۴) کدام ماده را می‌فرمایید؟

آقای مؤمن - بند (۴) ماده (۵).

آقای علیزاده - بله، در خصوص این بند بنویسید که باید معادل فارسی

«اکوتورسیم» در اساسنامه ذکر شود.

آقای ره‌پیک - معادل فارسی اکوتورسیم، «اقتصاد گردشگری» می‌شود.

منشی جلسه - مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی است؟

آقای مؤمن - بله، با اصل (۱۵) مغایر است.

آقای علیزاده - مجمع مشورتی فقهی درباره‌ی ماده (۶) هم گفته‌اند: «مناسب است قید

«در چارچوب قوانین و مقررات» در مورد موارد مذکور در این ماده نیز آورده شود.»

آقای ره‌پیک - فرض اعطای تسهیلات در ماده (۶) اساسنامه، با رعایت قوانین و

مقررات است.

آقای شب‌زنده‌دار - بهتر است در این ماده هم عبارت «با رعایت قوانین و

مقررات» را اضافه کنند.

آقای مدرسی یزدی - بلکه اضافه کردن آن، لازم است. ضمن اینکه آن شبهه‌ای هم

که من مطرح کردم به این ماده وارد است که اگر صندوق قرار باشد هر قسم حمایتی

بکند، خلاف است.

آقای هاشمی شاهرودی - طبق قانون.

۱. نظر کارشناسی مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان، شماره ۹۳/ف/۱۹۶ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲۴، قابل

مشاهده در نشانی زیر: yon.ir/CuXQP

آقای مدرسی یزدی - نه، این ماده دارد دست صندوق را باز می‌گذارد. لذا این صندوق می‌تواند هر جا و به هر کس که بخواهد تسهیلات و کمک بدهد و بعد هم که خود تسهیلات گیرنده نمی‌تواند آن را بپردازد، خود صندوق بازپرداخت را بر عهده خواهد گرفت.

آقای هاشمی شاهرودی - یعنی می‌فرمایید در قالب تسهیلات، وام ربوی می‌دهند.
آقای مدرسی یزدی - نه، بحث ربا نیست؛ بحث این است که ماده (۶) می‌گوید صندوق می‌تواند حمایت بکند یا تسهیلات بدهد، بعد خود صندوق باید [بازپرداخت تسهیلات را بر عهده بگیرد].

آقای ره‌پیک - این یک اشکال مبنایی دارد. دولت در اصلاح اساسنامه - در همین اصلاح - این صندوق دولتی را به مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی تبدیل کرده است؛ یعنی بودجه‌اش را از حالت دولتی خارج کرده‌اند؛ یعنی مثل شرکت دولتی شده تا مستقل بشود. این کار باعث شده که یک سری ابهام‌ها و سؤالاتی ایجاد شود. یعنی اشکال اساسی همان تبدیل این صندوق دولتی به مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی است.
آقای مدرسی یزدی - خب، این که نمی‌شود؛ چون سرمایه‌اش علی‌الطلاق دولتی است.

آقای علیزاده - اگر سرمایه‌اش هم دولتی بود، این اشکال داشت.
آقای ره‌پیک - نه، ببینید سرمایه‌اش را چه کار کرده‌اند؛ قبل از اینکه این صندوق را به صندوق عمومی غیردولتی تبدیل کنند، در قانون بودجه‌ی سال ۱۳۹۳ کل کشور نوشتند که دولت از محل ردیف ۳۷-۵۵۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) به صندوق عمومی غیردولتی محیط زیست، این مبلغ را کمک کند.
آقای علیزاده - در قانون بودجه‌ی کل کشور گفته‌اند.

آقای ره‌پیک - در قانون بودجه‌ی سال ۱۳۹۳ کل کشور گفته‌اند؛ در حالی که آن زمان، هنوز این اساسنامه به تصویب نرسیده بود.
آقای علیزاده - خب، همان‌جا این طوری برای تأمین اعتبار این صندوق، مجوز گرفته‌اند.

آقای ره‌پیک - الآن در این اساسنامه چه می‌گویند؛ می‌گویند این ردیف بودجه، در قالب ماده (۴) اساسنامه تصویب شود.

آقای ابراهیمیان - یعنی سرمایه اولیه صندوق، کمک از سوی دولت است.

آقای رهپیک - «ماده ۴- تأمین اعتبار اولیه صندوق با تخصیص مبلغ ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و سپس نهایتاً تا مبلغ پنجاه میلیارد (۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل ردیف ۳۷-۵۵۰۰۰۰ جدول شماره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور صورت می‌گیرد. ...» یعنی دولت محل ردیف بودجه را در این ماده از اساسنامه نوشته است. این ردیف، در بودجه‌ی سال ۱۳۹۳ کل کشور، یعنی در واقع در سال ۱۳۹۲ تصویب شده است. فقط هم برای همین صندوق آن ردیف بودجه را نوشته‌اند؛ در ردیف (۳۷) جدول (۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۳ نوشته شده است: «تأمین سرمایه اولیه صندوق ملی محیط زیست (مؤسسه عمومی غیر دولتی - کمک)».

آقای عزیزاده - اصلاً قبل از این اساسنامه، مجلس ماهیت صندوق ملی محیط زیست را در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ به مؤسسه عمومی غیردولتی تبدیل کرده است.

آقای سلیمی - در تبصره‌ی ماده (۳) هم حق استفاده از ساختمانِ صندوق را به مدت سی سال واگذار کرده‌اند.^۱

آقای عزیزاده - بله، ما دیگر نمی‌توانیم به این موضوع ایراد بگیریم.

آقای رهپیک - فقط یک بحثی که اینجا هست، این است که استناد این اساسنامه، جزء (۲) بند (الف) ماده (۱۸۷) قانون برنامه‌ی پنجم است که در آنجا گفته شده اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست اصلاح می‌شود؛ اما این مصوبه‌ای که دولت در قالب این اساسنامه داده است، اولاً نوشته‌اند که این اساسنامه اصلاح می‌شود، بلکه نوشته‌اند: «هیئت وزیران ... اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست را به شرح زیر تصویب کرد ...» چرا این طور نوشته‌اند؟ چون اینها اصلاً کلّ ماهیت صندوق را عوض کرده‌اند؛ در حالی که در ماده (۱۸۷) قانون برنامه‌ی پنجم، مجلس فقط به دولت اجازه داده است که اساسنامه‌ی این صندوق را اصلاح کند.

۱. ماده (۳) اساسنامه صندوق ملی محیط زیست مصوب ۱۳۹۳/۶/۲۶ هیئت وزیران: «ماده ۳- حوزه فعالیت صندوق سراسر کشور و مرکز اصلی آن در تهران است و بنا به ضرورت می‌تواند در نقاط دیگر کشور، شعبه یا نمایندگی دایر نماید.

تبصره- به استناد تبصره (۵) ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، حق استفاده از یک باب ساختمان پلاک ثبتی (۷۴/۲۳۳۸۰) بخش (۱۱) تهران به آدرس سعادت‌آباد، بلوار دریا، خیابان صراف‌ها، کوچه ۳۵، پلاک ۳۶، برای مدت سی سال به صندوق واگذار می‌شود.»

آقای هاشمی شاهرودی - خب اینکه ماهیت صندوق را هم عوض کرده‌اند، طبق قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور است؛ چون قانون بودجه هم قانون است دیگر.

آقای ره‌پیک - نه، مستند هیئت وزیران در تصویب این اساسنامه، قانون برنامه‌ی پنجم است. قانون برنامه هم گفته که دولت اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست را که یک سازمان دولتی بوده، «اصلاح» کند. اما حالا دولت، ماهیت، بودجه و وظایف صندوق ملی محیط زیست را عوض کرده و عنوان مصوبه‌ی خود را هم «اصلاح اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست» نگذاشته است.

آقای علیزاده - همه‌اش را عوض کرده‌اند.

آقای ره‌پیک - در اساسنامه نوشته‌اند به استناد جزء (۲) بند (الف) ماده (۱۸۷) قانون برنامه‌ی پنجم.

آقای شب‌زنده‌دار - مجمع مشورتی فقهی هم همین ایراد را گرفته است.^۱

آقای ره‌پیک - نه، آن یک اشکال دیگری است. آنها گفته‌اند که تصویب این اساسنامه خارج از حدود اذن قانون برنامه است؛ یعنی گفته‌اند که طبق قانون برنامه،

۱. «اصل تصویب اساسنامه صندوق ملی محیط زیست، خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی بوده و استناد به جزء (۲) بند (الف) ماده (۱۸۷) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) وجهی نداشته و خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی می‌باشد. توضیح اینکه براساس اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی، مجلس می‌تواند اجازه تصویب اساسنامه را به دولت بدهد و بر اساس جزء (۲) بند (الف) ماده (۱۸۷) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم، مجلس به دولت اجازه داده است که حداکثر تا پایان سال دوم برنامه پنج‌ساله پنجم نسبت به اصلاح اساسنامه «صندوق ملی محیط زیست» اقدام نماید و با توجه به اینکه برنامه پنجم توسعه برای سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ می‌باشد و لذا سال دوم برنامه منقضی شده است و دیگر دولت اجازه اصلاح اساسنامه را ندارد و در نتیجه آنچه در صدر اساسنامه آمده که این اساسنامه بر اساس جزء (۲) بند (الف) ماده مذکور می‌باشد وجهی نداشته و تصویب آن خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی می‌باشد. همچنین آنچه در جزء (۲) بند (الف) ماده مزبور آمده است، اجازه اصلاح اساسنامه می‌باشد، نه تصویب و تنظیم اصل اساسنامه و حال آنکه دولت اصل اساسنامه را تنظیم و تصویب نموده است و بنا بر صراحت ماده (۲۲) اساسنامه تصویبی، این اساسنامه جایگزین اساسنامه سابق گردیده و طبعاً اساسنامه سابق نسخ گردیده است و تصویب اصل اساسنامه بر اساس اصل (۸۵) قانون اساسی، احتیاج به اجازه مجلس دارد و ظاهر امر این است که چنین اجازه‌ای در مورد اصل تصویب اساسنامه به هیئت دولت داده نشده است و لذا عمل مزبور، خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی می‌باشد.» نظر کارشناسی مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان، شماره ۱۹۶/ف/۹۳ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲۴، قابل مشاهده در نشانی زیر: yon.ir/CuXQP

دولت باید تا پایان سال دوم برنامه اساسنامه را اصلاح می‌کرده است، اما دولت خارج از این زمان این کار را کرده است. اما ما می‌گوییم که قانون برنامه گفته که اساسنامه باید اصلاح شود؛ حال آنکه دولت، کل ماهیت صندوق را عوض کرده است و اساسنامه‌ی جدیدی نوشته است و در واقع، اساسنامه‌ی سابق را حذف کرده است.

آقای شب‌زنده‌دار - نه، آنها هم همین اشکال را گفته‌اند.

آقای علیزاده - آقایان الآن اشکالات موردی را بگویند؛ چون این موضوع، بحث

دارد. مجمع فقهی ایرادهای دیگری هم داشته‌اند؟

آقای شب‌زنده‌دار - نه، ایرادهای آنها تمام شد.

آقای مدرسی یزدی - من باز هم ایراد دارم.

آقای علیزاده - بفرمایید.

آقای ره‌پیک - اصلاً کل اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست را عوض کرده‌اند.

آقای مؤمن - همه‌اش را عوض کرده‌اند.

آقای علیزاده - بله، این حرف صحیحی است، اما در قانون بودجه‌ی سال ۱۳۹۳

گفته شده که این مبلغ، به عنوان کمک، بودجه‌ی مؤسسه عمومی غیردولتی بشود.

آقای ره‌پیک - صندوق ملی محیط زیست، ماهیتاً یک شرکت دولتی بوده است که

در قانون برنامه‌ی پنجم گفته اساسنامه‌ی این شرکت دولتی را اصلاح کنید.

آقای علیزاده - بله، قانون برنامه این را گفته است، اما بعداً در قانون بودجه

گفته‌اند که این پول، بودجه‌ی صندوق غیردولتی محیط زیست بشود.

آقای هاشمی شاهرودی - الان هم دارند اساسنامه‌ی همان صندوق را می‌نویسند

دیگر. این همان است که در قانون بودجه گفته‌اند دیگر.

آقای مدرسی یزدی - به ماده (۲۱) دقت کنید: «ماده ۲۱- هرگونه تغییر در

اساسنامه بنا به پیشنهاد مجمع عمومی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.»

اعمال این ماده حتماً باید «بر طبق قوانین و مقررات» باشد.

آقای علیزاده - این موضوع که مشخص است [و تغییرات اساسنامه باید طبق

قوانین و مقررات انجام شود].

آقای مدرسی یزدی - نه، باید اینجا بنویسند که هرگونه تغییر در اساسنامه باید

«طبق قوانین و مقررات» باشد. این طور نمی‌شود. اگر این قید را ننویسند، بعد می‌گویند

طبق این ماده، برای تغییر اساسنامه هر کاری خواستیم می‌توانیم بکنیم.

آقای علیزاده - نه، تغییرات اساسنامه، در قالب مصوبه‌ی هیئت وزیران باید به شورای نگهبان بیاید. اگر خلاف قوانین و مقررات مصوبه‌ای بگذرانند، برای اظهار نظر به شورای نگهبان و مجلس فرستاده می‌شود.

آقای اسماعیلی - بله.

آقای مدرسی یزدی - ماده (۲۱) دارد می‌گوید «هرگونه تغییر» در اساسنامه می‌تواند به تصویب هیئت وزیران برسد.

آقای هاشمی شاهرودی - قاعدتاً تغییرات اساسنامه باید مطابق قوانین و مقررات انجام شود.

آقای علیزاده - به هر حال، راهش همین است. البته آنچه که آقای دکتر ره‌پیک فرمودند، قابل توجه است.

آقای مدرسی یزدی - به هر حال تغییرات اساسنامه باید طبق قوانین و مقررات باشد.

آقای هاشمی شاهرودی - پس همه جا باید قید «طبق قوانین و مقررات» را مدام تکرار کنند!

آقای مدرسی یزدی - خب، آنها [= هیئت وزیران] باید این قید را رعایت کنند. الان اگر در یک قانونی آمده باشد که دولت دیگر نمی‌تواند اساسنامه‌ی این صندوق را تصویب کند، خب این ماده (۲۱)، در مقابل آن دارد می‌گوید که هیئت وزیران می‌تواند هرگونه تغییر در اساسنامه را تصویب کند.

آقای هاشمی شاهرودی - ماده (۲۱) دارد می‌گوید که غیر از مجمع عمومی و هیئت وزیران، کس دیگری نمی‌تواند اساسنامه را تغییر بدهد.

آقای علیزاده - بله، یعنی همان جایی که می‌شود اساسنامه را تغییر داد، باید مجمع عمومی پیشنهاد بدهد و هیئت وزیران، آن تغییرات را تصویب کند.

آقای هاشمی شاهرودی - نه، هیئت وزیران در مورد اعمال تغییر در اساسنامه، همه‌کاری می‌تواند بکند؛ لذا ماده (۲۱) که نباید مقصودش این باشد که اعمال تغییر حتماً باید با پیشنهاد مجمع عمومی باشد.

آقای یزدی - تصویب هیئت وزیران برای تغییرات در اساسنامه، لازم است.

آقای ماشمی شاهرودی - بله، تصویب هیئت وزیران را می‌خواهد.

آقای علیزاده - نه، اگر قانون گفت، دولت نمی‌تواند فی‌البداهه هر نوع تغییری در

اساسنامه بدهد.

آقای ره‌پیک - بگذارید من یک نکته‌ای در خصوص موضوع اصلاحیه عرض

بکنم؛ این یک اشکالی در عمل دارد که من آن را توضیح می‌دهم. الآن حاج آقای

علیزاده، شما نظر خودتان را بفرمایید.

آقای شاهرودی - آن یک بحث دیگری است؛ حالا بحث اختیار هیئت وزیران در

تغییرات اساسنامه است.

آقای علیزاده - در خصوص اینکه آقایان می‌فرمایند این مصوبه، اصلاحیه‌ی

اساسنامه نیست و خودش مصوبه‌ی مستقلی است، ما قبلاً هم در مورد اساسنامه‌ی یک

شرکت وابسته به شرکت نفت همین ایراد را گرفتیم و در آنجا گفتیم آن چیزی که در

قانون به شما اجازه داده شده بود، اصلاح اساسنامه است، اما الآن شما همه‌ی این

اساسنامه را از بدو تا ختم تصویب کرده‌اید و صحبتی از اصلاح اساسنامه هم به میان

نیاورده‌اید. آنها هم بر اساس این ایراد، اساسنامه را بردند و درستش کردند.^۱ یک

مطلبی حضرت آیت‌الله شاهرودی با توجه به آن عبارت قانون بودجه ۱۳۹۳ فرمودند

که در آنجا [به صورت تلویحی] می‌گوید که ماهیت صندوق ملی محیط زیست تغییر

کرده است و بدل می‌شود به مؤسسه عمومی.

آقای ره‌پیک - مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی.

آقای علیزاده - بله، مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی.

آقای ره‌پیک - عبارت ردیف (۳۷) قانون بودجه‌ی سال ۱۳۹۳ این است: «تأمین

۱. به نظر می‌رسد این اظهارات مربوط به بررسی اساسنامه شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت مصوب ۱۳۹۲/۳/۲۹ است که در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۲/۵/۳۰ شورای نگهبان مورد بررسی قرار گرفته است. هر چند که این ایراد در جلسه‌ی بررسی این اساسنامه از سوی برخی اعضای شورا مطرح شد، اما در نهایت، این ایراد رأی لازم را نیاورد و اساسنامه‌ی مزبور، در تاریخ ۱۳۹۲/۵/۳۰، طی نامه‌ی شماره ۹۲/۳۰/۵۱۵۶۵ مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفت. برای آگاهی از مشروح مذاکرات اعضای شورای نگهبان در بررسی این اساسنامه، بنگرید به: مشروح مذاکرات شورای نگهبان، سال ۱۳۹۲، بخش اول (فروردین تا شهریور)، تحقیق و تنقیح: جمعی از پژوهشگران، تهران، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۳۹۵، صص ۶۸۲-۶۹۵.

سرمایه اولیه صندوق ملی محیط زیست (مؤسسه عمومی غیردولتی - کمک).»

آقای علیزاده - بله، تلویحاً همین را گفته است؛ معنایش همین است که مجلس دیگر ماهیت صندوق محیط زیست را تغییر داده و هیئت وزیران باید یک اساسنامه‌ی جدید برای این صندوق بنویسد.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، یعنی هیئت وزیران باید یک اساسنامه‌ی جدید برای این صندوق تصویب کند.

آقای علیزاده - در این مورد، دو تا نظر هست.

آقای شبزنده‌دار - این موضوع در ماده (۲۲) اساسنامه آمده است؛ ماده (۲۲) به این موضوع تصریح کرده است.

آقای رهپیک - در ماده (۲۲) گفته است که این اساسنامه جایگزین اساسنامه‌ی سابق می‌شود.

آقای شبزنده‌دار - «ماده ۲۲- این اساسنامه جایگزین اساسنامه موضوع تصویب‌نامه شماره ۳۲۳۳۷۸/ت ۳۳۳۳۹هـ مورخ ۱۳۸۴/۶/۱۲ و اصلاحیه شماره ۱۶۷۸۸۵/ت ۳۹۲۵۷هـ مورخ ۱۳۸۷/۹/۱۸ می‌گردد.»

آقای علیزاده - بله، قبول داریم؛ آقایان هم این موضوع را نفی نمی‌کنند. آیت‌الله شاهرودی هم که نمی‌گویند الآن این اساسنامه، جایگزین آن اساسنامه نشده است، بلکه می‌گویند معنای آن این نیست.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، این اساسنامه جایگزین اساسنامه‌ی قبلی شده است، ولی این، اصلاح اساسنامه‌ی قبلی نیست؛ بلکه این اساسنامه‌ی صندوقی است که در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور با عنوان مؤسسه عمومی غیردولتی تصویب شده است.

آقای علیزاده - بله، این مصوبه، اصلاح اساسنامه‌ی قبلی نیست. چون بعداً [پس از تصویب قانون برنامه‌ی پنجم توسعه که اجازه‌ی اصلاح اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست را داده است] در قانون بودجه‌ی سال ۱۳۹۳ گفته شده که تقریباً کل این اساسنامه را [طبق ماهیت مؤسسه عمومی غیردولتی] تغییر بدهید.

آقای رهپیک - سؤال این است که اگر در قانون بودجه برای یک مؤسسه یا یک نهادی که هنوز تأسیس نشده، ردیف بودجه‌ای تخصیص دهند، آیا این امر، هم به

معنای تأسیس آن نهاد است و هم به معنای تخصیص بودجه به آن، یا نه؟
آقای عزیزاده - اصلش بوده است.

آقای هاشمی شاهرودی - بله، اصل این صندوق که بوده است؛ در قانون بودجه فقط می‌گوید وضعیت این صندوق را عوض کنید و [آن را به مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی] برگردانید.

آقای رهپیک - نه، [در ردیف ۳۷-۵۵۰۰۰۰ جدول شماره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور] نوشته است: «تأمین سرمایه اولیه صندوق ملی محیط زیست (مؤسسه عمومی غیردولتی - کمک)».

آقای مدرسی یزدی - این صندوق که مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی نبوده است.
آقای رهپیک - بله، آن موقع [در زمان تصویب قانون بودجه‌ی سال ۱۳۹۳]، اصلاً این صندوق، مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی نبوده است.

آقای هاشمی شاهرودی - خیلی خوب، حالا با تصویب قانون بودجه این کار انجام شده است. مجلس با این عبارتی که در داخل پراتنز در قانون بودجه ۱۳۹۳ آورده است، این موضوع را انشاء کرده است.

آقای عزیزاده - آقای دکتر [رهپیک]، ببینید ما که در هنگام تصویب بودجه نظر صریح دادیم و گفتیم که تصویب بودجه، به معنای تصویب همه‌ی ضمائم آن است؛ پس باید ضمائم بودجه را هم برای ما بفرستید تا نسبت به آن اظهار نظر کنیم. خودمان این را گفتیم.

آقای هاشمی شاهرودی - بله.

آقای رهپیک - خوب، آیا این به نحو قضیه‌ی حقیقیه^۱ است؟

۱. «منطقیین اصطلاحی دارند [به نام] «قضیه»؛ می‌گویند قضیه (فضایای کلی نه فضایای جزئی و شخصی) بر دو قسم است: خارجی و حقیقیه. قضیه‌ی خارجی قضیه‌ای است که در عین اینکه کلی است ولی از اول یک مجموعه افراد محدود و معینی را در موضوع قضیه در نظر می‌گیرند و بعد حکم را برای آن مجموعه افراد در نظر گرفته‌شده بیان می‌کنند. مثلاً شما می‌گویید: همه مردم ایران زمان حاضر مسلمانند. حال، این مردم مثلاً بیست و پنج میلیون نفر جمعیتند. یک مجموعه افرادی را در نظر گرفته‌اید و حکم را روی این مجموعه افراد برده‌اید. طبعاً موضوع محدود می‌شود به همین بیست و پنج میلیون جمعیت. یا مثلاً می‌گویید: همه افرادی که در این جلسه نشسته‌اند بیدارند. حکم رفته روی مجموع محدودی از افراد که حکم روی افراد است. اینجا ما به جای اینکه یک حکم کنیم، بگوییم

آقای هاشمی شاهرودی - حالا هر چه می‌خواهد، باشد؛ آن یک بحث دیگری است.

آقای ره‌پیک - این مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی در آن زمان، هنوز تأسیس نشده بود؛ در قالب قانون بودجه، آن را تأسیس کرده‌اند؟

آقای علیزاده - بله، مجلس در ضمن قانون بودجه گفته است که تأسیس کنید.

آقای شب‌زنده‌دار - تصویب آن در ضمن قانون بودجه، به معنای التزامی انجام شده است.

آقای علیزاده - بله.

آقای ره‌پیک - این ایراد، رأی نمی‌آورد. اما ما راجع به آن نکته‌ای که حاج آقا می‌گویند، یک بحثی داریم. اصل (۸۵) قانون اساسی گفته است که مجلس می‌تواند اجازه‌ی تصویب اساسنامه‌ی سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به هیئت وزیران تفویض کند. حالا در این خصوص، یک اختلافی وجود دارد که از گذشته هم وجود داشته است. شورای نگهبان هم در این مورد، دو سه جور نظر داده است. موضوع در مورد این است که آیا مؤسسات عمومی غیردولتی هم مشمول حکم اصل (۸۵) قانون اساسی می‌شود یا خیر؟ الآن این صندوق ملی محیط زیست، مؤسسه‌ی دولتی نیست، اما آیا وابسته‌ی به دولت هست یا نه؟ در یک دورانی بعضی

→

آقای (الف)، آقای (ب) و ... همه را در یک لفظ جمع کردیم و گفتیم: همه افراد این جمعیت. این را می‌گویند قضیه خارجی. منطقیین برای قضایای خارجی ارزش زیادی قائل نیستند، می‌گویند قضایایی که در علوم مورد استفاده است قضایای خارجی نیست. نوع دوم، قضایای حقیقیه است. در قضایای حقیقیه حکم روی افراد نمی‌رود، روی یک عنوان کلی می‌رود. چون شما خاصیت را از این عنوان به دست آورده‌اید، می‌گویید: هرچه که تحت این عنوان قرار بگیرد، آلا و لابد دارای این خاصیت است. اگر بگوییم: آیا مقصود، همه افرادی است که در زمان ما موجود است؟ می‌گویید: نه، در گذشته هم هرچه بوده مشمول این هست. در آینده چطور؟ در آینده هم همین‌طور. آنگاه شما می‌گویید: هرچه که در عالم وجود پیدا کند، همین که مصداق این «کلی» شد باید این حکم را داشته باشد و نمی‌تواند نداشته باشد؛ غیر از آن قضیه اول است که گفتیم «افرادی که در اینجا جمعند، همه بیدارند» که درباره همین افراد محدود درست است. دو ساعت دیگر ممکن است افراد دیگری اینجا باشند، نصفشان بیدار باشند، نصفشان خواب. این حکم فقط برای اینها صادق بود. (مطهری، مرتضی، اسلام و مقتضیات زمان، تهران، صدر، ج ۱، ۱۳۷۰، ج ۲، صص ۱۶-۱۸)

از این اساسنامه‌های مؤسسات عمومی غیردولتی برای بررسی به شورای نگهبان فرستاده می‌شد، اما در یک دوره‌ای ارسال آنها قطع شده و اساسنامه‌های این مؤسسات دیگر به شورای نگهبان فرستاده نشد و خود هیئت وزیران، اساسنامه‌ی آنها را مستقلاً تصویب می‌کرد. در حال حاضر، بعد از مدتی، یکی دو مورد از این اساسنامه‌ها، از جمله همین اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست به شورای نگهبان فرستاده شده است. اما به عنوان مثال، تا کنون هیچ وقت اصلاح اساسنامه‌ی سازمان تأمین اجتماعی را به شورای نگهبان ارسال نکرده‌اند. سازمان تأمین اجتماعی هم یک مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی است، اما اساسنامه‌ی آن و اصلاحیه‌های مربوط به آن را خود هیئت وزیران تصویب می‌کند و برای ما نمی‌فرستند. ده‌ها مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی که در قوانین از آنها اسم برده شده است وجود دارد، اما اساسنامه‌ی از آنها به شورای نگهبان ارسال نمی‌شود. الان هیئت وزیران، اساسنامه‌ی صندوق ملی محیط زیست را به شورای نگهبان فرستاده است. لذا به طور کلی این بحث ممکن است مطرح بشود که آیا اصلاً این اساسنامه باید به شورای نگهبان فرستاده می‌شد یا نه.

آقای مدرسی یزدی - چرا؟ ماده (۲۱) اساسنامه دارد می‌گوید: «هرگونه تغییر در اساسنامه بنا به پیشنهاد مجمع عمومی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.» این ماده دارد یک اختیار مطلق به هیئت وزیران می‌دهد. به نظر من ...

آقای ره‌پیک - حالا از این جهت که این رویه وجود دارد که بعضی از اساسنامه‌های مؤسسات عمومی غیردولتی را به شورای نگهبان نمی‌فرستند، ولی بعضی از آنها را می‌فرستند و می‌گویند که چون این مؤسسات، وابسته به دولت هستند، پس شامل مواردی نمی‌شود که نیاز به تأیید شورای نگهبان ندارد، این موضوع را عرض کردم.

آقای علیزاده - این اساسنامه را که حتماً باید به شورای نگهبان می‌فرستادند؛ چون مجلس اصل (۸۵) قانون اساسی به دولت گفته است که این اساسنامه را بنویسد و بر اساس آن اقدام کند.

آقای مدرسی یزدی - به هر حال، برای اینکه فعالیت صندوق ملی محیط زیست در آینده با مشکل روبرو نشود، باید ماده (۲۱) قید «در چارچوب قوانین و مقررات» داشته باشد و آلاً مشکلات ایجاد می‌کند.

آقای ابراهیمیان - اگر ما مبنای اول را بپذیریم، یعنی بگوییم فقط اساسنامه‌ی مؤسسات دولتی و وابسته به دولت باید به شورای نگهبان فرستاده شود، این اساسنامه جزو هیچ کدام از آنها نیست؛ چون صندوق ملی محیط زیست، نه جزو مؤسسات دولتی است و نه وابسته به دولت است، بلکه مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی است.

آقای مدرسی یزدی - وابسته به دولت که هست.

آقای ره‌پیک - بله، وابسته به دولت است.

آقای ابراهیمیان - نه، مؤسسات عمومی خودش تعریف دارد.

آقای ره‌پیک - الآن شما ببینید؛ تمام اعضای هیئت مدیره در این صندوق، دولتی هستند؛ از وزرا هستند.

آقای ابراهیمیان - نه، اسمش، یک مؤسسه‌ی عمومی است.

آقای مدرسی یزدی - اصلاً بودجه‌ی این مؤسسه از دولت است.

آقای ابراهیمیان - این مؤسسه‌ی عمومی [= صندوق ملی محیط زیست]، دیگر دولتی نیست.

آقای ره‌پیک - بله دیگر، مؤسسه‌ی عمومی غیردولتی شده است.

آقای ابراهیمیان - خب اصل (۸۵) قانون اساسی چه گفته است؟

آقای ره‌پیک - گفته است اساسنامه‌های سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات «دولتی یا وابسته به دولت».

آقای ابراهیمیان - بنابراین، اصل (۸۵) شامل این صندوق نمی‌شود.

آقای ره‌پیک - صندوق ملی محیط زیست، «وابسته به دولت» محسوب می‌شود.

آقای علیزاده - من این موضوع را به شما بگویم که اگر این‌گونه نبود [و آن مصوبه‌ی مجلس برای تجویز اصلاح اساسنامه‌ی این صندوق نبود، این اساسنامه را برای ما نمی‌فرستادند]. الآن با این اساسنامه، یک مؤسسه‌ی دولتی را به یک مؤسسه عمومی غیردولتی تبدیل کردند. خب این اساسنامه را که باید به شورای نگهبان می‌فرستادند، اما حالا اینکه اصلاحیه‌های بعدی‌اش هم باید به شورای نگهبان فرستاده شود یا نه، [آن بحث دیگری است].

آقای مدرسی یزدی - ماده (۲۱) این اساسنامه که دارد می‌گوید اصلاحیه‌های بعدی

این اساسنامه، دیگر به شورای نگهبان نمی‌آید و خود هیئت وزیران اصلاحات و

تغییرات اساسنامه را اعمال می‌کند. اطلاق عبارت ماده (۲۱)، همین است.

آقای علیزاده - خب، خودشان تصویب کنند.

آقای مدرسی یزدی - این، اشکال دارد.

آقای علیزاده - چرا؟

آقای مدرسی یزدی - به خاطر اصل (۸۵) قانون اساسی.

آقای علیزاده - کجای ماده (۲۱)، خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی است؟

آقای مدرسی یزدی - اصل (۸۵) قانون اساسی می‌گوید: «... همچنین مجلس

شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های ذی‌ربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. ...» بعد گفته است که باید این اساسنامه‌ها را برای تشخیص خلاف شرع یا قانون اساسی نبودن به شورای نگهبان بفرستند. اما اطلاق ماده (۲۱) به این معنی است که ولو به شورای نگهبان فرستاده نشود، خود هیئت وزیران هر کاری خواستند در مورد تغییرات و اصلاحات اساسنامه بکنند، در حالی که ظاهر اصل (۸۵) این است که این اساسنامه‌ها، باید برای بررسی به شورای نگهبان فرستاده شوند.

آقای علیزاده - نه، اطلاق ماده (۲۱) این مطلبی که شما بیان می‌کنید را نمی‌گوید.

آقای مدرسی یزدی - چرا؟

آقای علیزاده - هر جایی که باید اساسنامه‌ها به شورای نگهبان ارسال شود، باید

بیاید.

آقای مدرسی یزدی - وقتی ماده (۲۱) اساسنامه می‌گوید: «هرگونه تغییر در

اساسنامه بنا به پیشنهاد مجمع عمومی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.» یعنی تمام؛ [یعنی نیازی به ارسال اساسنامه به شورای نگهبان نیست].

آقای علیزاده - اگر صندوق ملی، جزو مؤسسات دولتی باشد، چرا تمام؟!

آقای مدرسی یزدی - خب، به خاطر اینکه [فرایند رسیدگی آن] تمام است. چون

خود این ماده دارد این را می‌گوید.

آقای علیزاده - در کجای این ماده گفته است که اصلاحیه‌ی اساسنامه نباید به

شورای نگهبان بیاید؟

آقای مدرسی یزدی - معنای ماده (۲۱) همین است.

آقای علیزاده - نه، اصلاحیه اش باید به شورای نگهبان بیاید. در ضمن به مجلس هم باید ارسال شود تا [رئیس مجلس] نسبت به آن، نظر بدهد.

آقای مدرسی یزدی - به نظر من که این ماده (۲۱) اشکال دارد و باید اشکالش رفع بشود.

آقای علیزاده - آقایانی که ماده (۲۱) را خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی می دانند، رأی بدهند.

آقای مدرسی یزدی - اطلاقش ایراد دارد.

آقای رهپیک - «تذکر» بدهید و آلا این ایراد، رأی که نمی آورد.

آقای سلیمی - این مؤسسات، همه دولتی است.

آقای علیزاده - تمام شد دیگر.

آقای رهپیک - نه دیگر، الان تصویب کرده اند که صندوق ملی محیط زیست، جزو مؤسسات عمومی غیردولتی است.

آقای شبزنده دار - آن اشکال دیگر را چگونه رفع کردید؟

آقای رهپیک - اشکال «زمان تصویب» اساسنامه را می فرمایید؟

آقای شبزنده دار - نه، اینکه این مصوبه، اصلاح اساسنامه نیست و خودش اساسنامه‌ی مستقلی است.

آقای رهپیک - آقایان می گویند که اصلاح، اعم از اصلاح جزئی و اصلاح کلی است، به گونه ای که حتی اگر در اصلاح کلی، قلب ماهیت هم بشود، باز هم اصلاح است.

آقای ابراهیمیان - به هر حال، به نظر من هیچ فرقی [بین اصلاح و تغییر اساسنامه نیست].

منشی جلسه - فقط یک مغایرت با اصل (۱۵) قانون اساسی است که معمولاً در این جور مواقع [که ایراد دیگری به مصوبه نگرفته ایم]، آن را به صورت «تذکر» می نویسیم.

آقای مدرسی یزدی - نه، بنویسند مغایر با اصل (۱۵) قانون اساسی است.

آقای رهپیک - نه، آنکه با اصل (۱۵) مغایرت داشت.^۱

---

۱. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۲۴۴۶ مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۵ شورای نگهبان: «عطف به نامه شماره ۴۹۸۸۸/۷۶۳۹۳ مورخ ۱۳۹۳/۷/۶، اساسنامه صندوق ملی محیط زیست، مصوب جلسه مورخ بیست و ششم شهریورماه یکهزار و سیصد و نود و سه هیئت وزیران رسیده است، در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۸/۱۴ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:
- در بند (۴) ماده (۵)، معادل فارسی واژه «اکوتوریسم» ذکر گردد و الّا مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی می‌باشد.»

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مد ظله العالی

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۹۲/۸/۸)

«یکی از چیزهایی که شاید بنده قبلاً هم عرض کرده‌ام... انتشاره‌اکرات شورا است. این خیلی چیز خوبی است... فرض بفرمایید در قانون مجازات ماده چندم این قانون، ممکن است دو نظر مخالف یا سه نظر مخالف وجود داشته باشد. خیلی خوب است که در انتشاره‌اکرات، این نظرات مخالف ذکر شود... یعنی این می‌شود یک مستندی، این یک سائته‌ای است. این سوابق مهم است. اینکه مثلاً شورای نگهبان بتواند در سال هزار و چهارصد و فلان بگوید که این حکم و این بنا مثلاً در نگاه سال پیش در شورای نگهبان بحث شد و این حرف‌ها گفته شد و این نظر از بحث‌ها در آمد، خود این یک مستند و یک پشتوانه تقویت علمی است برای آرای شورا. بنابراین انتشاره‌اکرات هم به نظر من خیلی خوب است.»

پژوهشکده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قمری،

کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵

تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir